

Oponentní posudek na dizertační práci

Ing.arch. Karolína Kripnerová: Role architekta v řešení společenského začleňování mladých lidí ohrožených bezdomovectvím

Práce Karolíny Kripnerové vzbuzuje od prvních řádků četby respekt autorčiným osobním zaujetím pro palčivý společenský problém, který je u nás spíše vytěšňován na okraj veřejného zájmu, stejně jako jsou lidé bez domova vytěšňováni někam mimo nápadná místa, jako by tím problém mohl být vyřešen. Co platí pro obecné společenské povědomí, platí – až na světlé výjimky – také o nezájmu architektů o toto téma, neboť pochopitelně při absenci veřejné zakázky se bezdomovci stěží mohou stát klienty pro architektonické projekty. Pokud mohu soudit, je tato práce u nás svým zaměřením ojedinělá. Ani existující snahy řešit problém bezdomovectví vycházející z úředních nebo dobrovolnických iniciativ zpravidla do svých strategií architektonickou dimenzi nezahrnují. Pozitivem práce Karolíny Kripnerové je v tomto směru důraz na komplexnost přístupu, na němž by se vedle politiků, sociologů a sociálních pracovníků měl podílet i architekt.

Práce je přehledně strukturovaná. Věnuje se různým definicím bezdomovectví, analyzuje tuzemský právní rámec i existující (či spíše absentující) politiky prevence bezdomovectví a pomoci lidem ohroženým bytovou nouzí, na případových studiích (především ze zahraničí) ukazuje možná úspěšná řešení bydlení těchto ohrožených skupin a v závěru nabízí jakýsi přehled základních principů, jimiž by se mohly řídit adaptace stávajících nebo výstavba nových objektů obzvláště pro kategorií mladých lidí. Velmi působivý je výčet rolí, které by architekt mohl a měl při řešení těchto problémů hrát, který zjevně apeluje na morální odpovědnost architekta nebýt jen vykonavatelem řemesla nebo do sebe zahleděným umělcem, ale také angažovaným občanem, který svou odbornost spontánně nabízí těm, kteří ji potřebují. Nepochybně v tomto bodě se projevuje osobní postoj autorky, angažující se ve spolku *Architekti bez hranic*. Její zkušenost, nabytá touto praxí v terénu, ji dovoluje hovořit o problému bezdomovectví opravdu zasvěceně, což je navíc podpořeno její znalostí jak odborné literatury na toto téma, tak zahraničními stážemi. Schopnost přesahů architektonického uvažování si také ověřila dřívější interdisciplinární spoluprací, např. přípravou publikace „Bezdomovectví a veřejný prostor“.

Vedle těchto nesporných kladů je ale třeba upozornit také na jistou slabinu práce. Je jí podle mne příliš velký rozsah textu věnovaný oněm politickým a sociálním rámcům dané problematiky na úkor rozvedení toho, co je ve vlastních možnostech i nezastupitelným úkolem architektury. (V textu se k tomu dostáváme více méně až v polovině.) Ze zkušenosti

oponenta vím, že tomuto svodu podléhá řada poctivě uvažujících mladých autorů, kteří z – jistě oprávněného – přesvědčení, že řešení určitého problému (zde bezdomovectví) lze nalézt jen v rámci komplexního přístupu, pak věnují příliš mnoho času přetlumočení toho, co jim nabízejí jiné odborné disciplíny a na co by možná stačilo jen stručně odkázat.

Moje výhrada tedy nechce zpochybnit nic z toho, co je v práci uvedeno, ale spíše naznačit, co by mohlo v diskuzi při obhajobě nebo při další autorčině odborné práci být hlouběji rozvedeno. Jako historik architektury si nemohu odpustit lítost, že se nedostalo na připomínku a kritické vyhodnocení některých i architektonicky zajímavých příkladů z minulosti (např. Dům Armády spásy od Le Corbusiera, který byl i autorem adaptace říčního člunu na noclehárnu.) Velmi zajímavé jsou zde uváděné příklady ze zahraničí. Zasloužily by si však souhrnného zhodnocení, a to především do jaké míry jsou jejich vzory zobecnitelné pro širší použití, včetně toho u nás. Uvedené příklady mi připadají většinou poněkud výjimečné; zajímalo by mne, kterou cestou šlo například Finsko, kde autorka uvádí, že se s fenoménem bezdomovectví úspěšně vypořádali. Myslím, že hlubší rozpracování by si zasloužil výklad předností a slabín systémů „prostupného bydlení“ a „housing first“ – obě strategie mohou podle mne hrát pozitivní roli pro různé situace, ale mají samozřejmě odlišná architektonická řešení.

Celkově však hodnotím práci kladně. Prokazuje dlouhodobé a systematické angažování se v dané problematice, a to jak v rovině praktické, tak pokud se týče terénního i teoretického výzkumu. Znalost relevantní literatury, včetně zahraniční je evidentní. Stejně pozitivně hodnotím přehlednost a srozumitelnost výkladu. Především je však třeba ocenit novost tohoto tématu v domácí architektonické debatě, k níž autorka výrazně přispěla. Přestože jde o první krok s pochopitelnými slabínami, je třeba projevit vděk i za něj a doufat, že autorka téma neopustí ani v další fázi své kariéry.

Práce splňuje požadavky kladené na doktorské dizertační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě a kladnému přijetí.

V Praze 3.12.2019

Prof. PhDr. Petr Kratochvíl, CSc.

Ústav dějin umění AV ČR.v.v.i.